

TIKUVCHILIK DARSLARIDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEKNOLOGIYALAR VA METODLARDAN FOYDALANISHNING SAMARADORLIGI

Farg'ona shahar 1-sonli texnikumi maxsus fan o'qituvchisi

Nosirova Dilafro'zxon

Annotatsiya: Ushbu maqolada professional ta'lim va maktablarning texnologiya darslarida tikuvchilik yo'nalishi bo'yicha ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarning ijodiy va amaliy qobiliyatlarini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish masalalari tadqiq etilgan. Tikuvchilik darslarida an'anaviy o'qitish usullaridan voz kechib, AKT texnologiyalari, loyihalash (proyekt) metodi, muammoli ta'lim va interaktiv o'yinlardan foydalanishning afzalliklari amaliy misollar bilan yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: tikuvchilik ta'limi, pedagogik texnologiya, loyihalash metodi, dizayn-fikrlash, AKT, interaktiv metod, amaliy ko'nikma, mahorat.

Bugungi kunda mehnat bozori va kiyim-kechak sanoatida raqobatning kuchayishi tikuvchilik sohasida ta'lim olayotgan yoshlardan nafaqat nazariy bilimlarni, balki yuqori darajadagi amaliy ko'nikma, ijodiy tafakkur va innovatsiyalarga moslashuvchanlikni talab etmoqda. Shuning uchun umumta'lim maktablari va kasb-hunar ta'limi muassasalarining "Texnologiya" (Tikuvchilik) darslarini tubdan isloh qilish zarurati yuzaga keldi.

Uzoq yillar davomida tikuvchilik darslari faqat o'qituvchining ko'rsatib berishi va o'quvchilarning undan nusxa ko'chirib matoga ishlov berishi (mexanik takrorlash) tarzida tashkil etib kelindi. Bunday an'anaviy yondashuv zamonaviy o'quvchilarning fanga bo'lgan qiziqishini so'ndiradi va ularda mustaqil ijodiy

dizayn yaratish ko'nikmasini cheklaydi. Dars jarayoniga yangi pedagogik texnologiyalarni joriy etish esa o'quvchini passiv tinglovchidan faol ijodkorga aylantirishning asosiy omilidir.

Tikuvchilik yo'nalishidagi darslar o'ziga xos xususiyatga ega: u ham nazariy (matoshunoslik, andoza chizish, dizayn tarixi), ham o'ta mas'uliyatli amaliy (bichish, tikuv mashinasida ishlash, namli-issiqliklov berish) jarayonlarni qamrab oladi. Ushbu kombinatsiyani samarali tashkil etishda quyidagi pedagogik texnologiyalar yuqori natija beradi:

Loyihalash (Proyekt) texnologiyasi

O'quvchilarga shunchaki tayyor andoza berib kiyim tiktirish o'rniga, ularga kichik loyiha topshirig'i beriladi. Masalan, *"Bahorgi bolalar libosi dizayni va uni tikish"*. O'quvchi loyiha davomida mustaqil ravishda:

Bozor ehtiyojini va moda tendensiyalarini o'rganadi (Market tahlil).

Eskiz chizadi va mato turini tanlaydi.

Andoza tayyorlab, kiyimni tikadi va uning iqtisodiy tannarxini hisoblaydi.

Loyiha yakunida tayyor mahsulotni "Modalar namoyishi" (Prezentatsiya) shaklida himoya qiladi.

Dizayn-fikrlash (Design Thinking) texnologiyasi

Bu texnologiya o'quvchilarda nostandart va ijodiy fikrlashni rivojlantiradi. U besh bosqichdan iborat: Empartiya (mijoz ehtiyojini tushunish), Muammoni aniqlash, Goya o'ylab topish, Prototip (makat) yaratish va Test qilish. Masalan, o'quvchilar jismoniy imkoniyati cheklangan insonlar yoki sportchilar uchun maxsus qulay kiyim modelini loyihalash orqali bu texnologiyani amalda qo'llaydilar.

Zamonaviy tikuvchilik sanoati raqamlashtirilgan. Shu sababli darslarda kompyuter texnologiyalaridan foydalanish o'ta muhimdir.

CAD/CAM (Andoza qurish dasturlari): O'quvchilarga qog'ozda chizg'ich bilan andoza chizishni o'rgatish bilan birga, kompyuterda AutoCAD yoki maxsus tikuvchilik dasturlari (Clo 3D, Optitex) yordamida andoza tayyorlash, kiyimni 3D formatda modelga kiygizib ko'rish texnologiyalari ko'rsatib beriladi.

Video-keyslar va QR-kodlar: Tikuv mashinalarini iplash, chok turlarini bajarish kabi murakkab amaliy harakatlarni har safar o'qituvchi ko'rsatib berishi vaqt talab qiladi. O'qituvchi ushbu jarayonlarni qisqa videoga olib, QR-kod shaklida tikuv stollariga yopishtirib qo'yishi mumkin. O'quvchi tushunmagan joyida telefonida QR-kodni skanerlab, videoni qayta-qayta ko'rib o'rganadi.

Tikuvchilik darslarida interaktiv metodlarning qiyosiy taxlili

Dars davomida o'quvchilarning diqqatini jamlash va jamoada ishlash ko'nikmasini oshirish uchun interaktiv metodlardan keng foydalaniladi:

Metod nomi	Tikuvchilik darsida qo'llanilishi	Kutilayotgan natija
"Aqliy hujum"	Yangi model yaratishda mato va bezaklarni tanlash g'oyalarini to'plash.	Qisqa vaqtda ko'plab ijodiy g'oyalar shakllanadi.
"Modellar auksioni"	O'quvchilar o'zlari tikkan buyumlarni iqtisodiy jihatdan asoslab "sotishadi".	Nutq madaniyati va tadbirkorlik ko'nikmasi rivojlanadi.

"Domino" metodi	Tikuv mashinasining qismlari va ularning vazifalarini moslashtirish o'yini.	Nazariy bilimlarni tez va qiziqarli mustahkamlash.
"Usta va shogird"	Chokni yaxshi o'zlashtirgan o'quvchi qiynalayotgan do'stiga o'rgatadi.	Jamoadam hamjihatlik va mas'uliyat hissi oshadi.

METODIKANI JORIY ETISHDAGI MUAMMO VA YECHIMLAR

Yangi pedagogik texnologiyalarni tikuvchilik darslariga tatbiq etishda muayyan to'siqlar mavjud:

Moddiy-texnik bazaning yetishmasligi: Maktablarda zamonaviy tikuv mashinalari, overloqlar va AKT jihozlarining yetishmasligi. *Yechim*: Mahalliy tadbirkorlar va tikuvchilik sevlari bilan korporativ hamkorlikni yo'lga qo'yish, master-klasslarni ishlab chiqarish korxonalarida o'tkazish.

Metodik materiallar taqchilligi: Texnologiya fani uchun yangi interaktiv qo'llanmalarining kamligi. *Yechim*: O'qituvchilarning o'zlari elektron platformalar (Telegram, YouTube) orqali o'zaro tajriba almashish tarmoqlarini yaratishi lozim.

Tikuvchilik darslarida yangi pedagogik texnologiyalar va interaktiv metodlardan foydalanish ta'lim sifatini butunlay yangi bosqichga ko'taradi. Bu yondashuv o'quvchilarda nafaqat chiroyli chok tushirish yoki kiyim tikish kabi mexanik ko'nikmalarni, balki mantiqiy fikrlash, estetik did, dizaynerlik qobiliyati va bozor iqtisodiyoti sharoitida o'z mahsulotini taqdim eta olish (marketing) layoqatini shakllantiradi.

Texnologiya darslarini innovatsion ruhda tashkil etish – kelajakda yengil sanoat sohasi uchun yuqori salohiyatli, kreativ fikrlaydigan professional mutaxassislarni tayyorlashning eng mustahkam poydevoridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. O‘zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni.
2. Sharipov Sh.S. "Texnologiya ta'limida ijodkorlik pedagogikasi" — Toshkent, 2020.
3. Tasheva N. "Tikuvchilik ishlab chiqarishi texnologiyasi" — Darslik, Toshkent, 2019.
4. J.G'. Yo'ldoshev "Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va ularni o'quv jarayoniga tatbiq etish" — Metodik qo'llanma.